

פרשות ויקהל – פקודי - פרשת 'החודש'

כה' אדר תשפ"ג גליון מס' 295

העלון מוקדש לע"נ א"מ אברהם בן משה אליהו ז"ל

דרך חיים

"ויביאו את המשכן אל משה" (שמות לט לג). כתוב במדרש:

"מעשה ברי' אבהו כשהיה מסתלק מן העולם הראה לו הקדוש ברוך הוא שלש עשרה נהרי אפרסמון, התחיל לומר בשעת מיתתו לתלמידיו 'אשריכם עוסקי התורה'. אמרו לו: רבינו, מה ראית? אמר להם: שלש עשרה נהרי אפרסמון נתן לי הקדוש ברוך הוא בשכר תורתו, התחיל לומר: "ואני אמרתי לריק יגעתי לתהו והבל כחי כליתי אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלהי" (ישעיה מט)". מקשים המפרשים, וכי ר' אבהו לא ידע רוב טובתו של אדם, מה שכר מעשיו הטובים שעשה? הלא ודאי האמין באמונת השכר ועונש שיקבל שכר טוב חלף מעשיו הטובים. ומה שייכת שאלתו "לריק יגעתי"?

מבאר המגיד מדובנא בטוב טעם ודעת, כי בתורה כתובים מאמרים רבים מעניין שמירת תורה ומצוות. לצד כל זאת נאמר "אדם כי ימות באהל", אדם צריך למות באהלה של תורה, שעבוד גדול והשתדלות עצומה על עבודת ה' ועסק התורה. מאידך כתוב "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל יד) ובקלות ניתן לקיימה. לכאורה לפי דרך זו דווקא מאד קל ללכת בדרכי התורה ולשמרה. כיצד מתיישבים המאמרים?

השיב המגיד מדובנא על ידי משל לעני שהיה לו קרוב משפחה עשיר, ויהי היום ובן העשיר השתדך עם בת עשירים. כולם התכוונו לחתונה המפוארת, וגם העני ציפה כי יוזמן לחתונת קרובו, ולכן לא אכל בביתו מאומה מתוך ציפייה לסעודת שמחה דשנה. ישב העני בתענית במשך יומיים מתוך ציפייה לעידון המאכלים. ולעת ערב השקיף העני בעד החלון וראה את המשרתים עורכים את שולחן השמחה, ולאחר מכן חזה בכל המוזמנים חולפים על פתח ביתו והולכים לסעודה החתונה. משבהין העני שלא יוזמן לשולחן השמחה הצטער העני, בצר לו ביקש מאשתו כי תיתן לו דבר מה לאכול. הגישה האשה לחם, בצלים וצנון רבים, ולאחר שסיים לאכול הגיעה משרתו של העשיר וקרא לו לסעודת החתונה. שמח העני והתלווה אל המשרת לתוך אולם השמחות. היסב העני לאכול, והגישו לו כל טוב: דגים, צלי, פרפרת. אך אותם הצנונים ובצלים שאכל גרמו כי כל מה שאכל קיבל טעם חמוץ, וכך ישב בסבל במשך כל הסעודה.

כך גם בנמשל. הקב"ה מזמן אותנו לעולם הזה לקיים תורה ומצוות, שהם אהובים נעימים ומתוקים מדבש. אבל כדי לזכות לחוש במתיקות התורה והמצוות צריך לבוא בלב טהור ורוח נכון. אבל אדם ששבעה נפשו מרורים של תאוות העולם הזה אין בכוחו לחוש את טעם מתיקות התורה, ואדרבה רואה הוא בתורה מרירות וחמיצות, שהיא היפך כל מה שהוא מתאוה. זוהי כוונת המדרש (תנא דבי אליהו רבה כו): "עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה בתוך מעיו, יתפלל על אכילה ושתייה שלא יכנסו בתוך מעיו". כל כח קניין התורה תלוי בשבירת התאוות להן התרגלנו מנעורינו. וזוהי כוונת ר' אבהו באמרו "לריק יגעתי", כל יגיעתי הייתה בשל הרגלי לעסוק בהבל וריק, ואלמלא כן היה לי פשוט יותר לעבוד את הקב"ה ולזכות לכתרה של תורה.

אומר מרן השפת אמת כי ביאור דברי רבי אבהו הוא שאדם חושב שכל מלחמתו הייתה להבל וריק, שכן לא השיג את מטרותיו הרוחניות, אבל לאמיתו של דבר כל אותם הקשיים התבררו כדברים ממתקים ומענגים כנהרי נחלי אפרסמון.

הזכרו fe ר' אריה

הגאון ר' חיים קנייבסקי זצ"ל סיפר מעשה מופלא על ר' אריה לוי:

אחד העיסוקים השוטפים של ר' אריה, כידוע לכל, היה איסוף כספים לצדקה. סכומים גדולים מאד יצאו מתחת ידו והועברו בחשאי לאלמנות, ליתומים ולמאות רבות של נצרכים.

עיסוקו זה היה הולך ומתרבה בתקופת חודש ניסן, שבה חילק ר' אריה סכומי כסף גדולים במיוחד. ברשימה שהייתה בידו היו רשומים עניים רבים ואנשים קשי יום, שגם בימים רגילים לא הצליחו לכלכל את ביתם, ועל אחת כמה וכמה בימים שלפני חג הפסח. אלמלא הצדקה שקיבלו ממנו, יתכן מאד שלא היו יכולים להסב לליל הסדר כיתר בני ישראל. כאשר הייתה מגיעה מעטפה עם כסף לביתם של אנשים אלו הייתה זו ישועה של ממש.

כיוון שהתפרסם הדבר, היו אנשים שולחים לו מכספים ותרומותיהם כדי שיחלק לעניים בשליחותם. התורמים הכירו בנאמנותו וישרותו של ר' אריה והרבו להעביר כספים אליו.

פעם אחת, בימי מלחמת העולם, כאשר קשיי הפרנסה פגעו גם בגבירים הגדולים ביותר, והמצוקה הכלכלית נתנה אותותיה בכל, לא הצליח ר' אריה לאסוף את כספי הצדקה הנדרשים כדי להעבירם לעניים. עד כדי כך היה המצב קשה, שממש לא היתה בידו פרוטה לפרוטה. גם כאשר ניסה להפעיל את כל כוחו, השפעתו והשתדלותו, לא עלה בידו להשיג אפילו חלק קטן מהכסף שנצרך לו לחלוקה לעניים.

משראה ר' אריה את המצב, הלך לכותל המערבי כדי לשפוך שיח תחינה לפני בוראו, אולי יחוס על עם עני ואביון אולי ירחם. שעה ארוכה עמד הצדיק ליד אבני הכותל והרבה בבכי, וביקש מהקב"ה שיאפשר לו לחלק גם בשנה זו את כל סכומי הכסף כפי שנהג בכל שנה ושנה.

והנה משיצא ר' אריה מהכותל המערבי ניגש אליו ערבי אלמוני, שלא הכיר מעודו, מסר לו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון ונעלם כלעומת שבא. ר' אריה השתאה לנוכח המראה, פתח את החבילה, ונדהם לגלות בה את סכום הכסף המדויק שהיה מחלק מידי שנה לעניים.

(עפ"י עלינו לשבח ויקרא)

הלכה ואנהג

השבוע זוכים אנו להיכנס לחודש ניסן – ראש וראשון לחודשי השנה. ולכן מקדימים אנו לקרוא את 'פרשת החודש', המעוררת על ענייניו של חודש מופלא זה, חודש אביב, מועד צאתנו ממצרים.

החל מראש חודש מנהג ישראל לתת 'קמחא דפסחא', על מנת לזכות את רבבות עמך בית ישראל לקיים את הפסח במועדו וכהלכתו.

כיוון שהלכות הפסח רבות נחל בע"ה לעסוק בהלכות הנוגעות לניקוי הבית והכשרת הכלים, אשר רבים מישראל עם קדשו מתחילים לעסוק בהם כבר עתה, על מנת לזכות להגיע לחג הפסח במועדו כהלכתו.

חמץ שנפסדה צורתו מותר לקיימו בפסח, וכן מותר ליהנות ממנו בכל הנאה שהיא (שו"ע הרב). והוא הדין כל דבר שנפסל מאכילת כלב. ואף שבסתמא אם האדם 'מחשיב' את הדבר שנפסל מאכילת כלב במה שאכלו שב הוא לגדר חמץ, אין הדבר שייך לתרופות שבימינו. כיוון שכיום אין דעת האדם על הסמים המרפאים המעורבים בקפסולה, כי אם על הקפסולה עצמה או החומרים המדבקים את הסם המרפא, ולכן לא שייך איסור החשבה. משום כך אין איסור להחזיק תרופות בבית בפסח, אף אם אין מחילות חמץ. ואפילו תרופות מתוקות מותר ליטול, באם אין החלק הממתק עשוי מחמץ אלא הדבר המרפא בלבד. לכן למעשה אין שייך לפנות מן הבית תרופות בפסח. אמנם למעשה תרופות וויטמינים המכילים חמץ שאין עושים בה שימוש בפסח – יש לצרפם למכירת החמץ הכללית שעורכים לפני החג.

בדין מכירת חמץ ישנן מספר 'בעיות', שכן מעיקר הדין צריך הגוי להוציא את החמץ מבית היהודי (מ"ב תמ ס"ק יב). וכיום מקילים בדבר, וישנו חשש של הערמה ושמא המכירה לא נעשתה כהוגן. ולכן רבים נוהגים שלא למכור חמץ גמור, אלא תערובת בלבד – כחמץ הבלוע בכלים, תרופות וכדומה. אך מעיקר הדין מועילה המכירה גם בחמץ גמור, ויש לדעת כי עיקר תקנתה הייתה בעבור מי שיש לו חמץ רב, כחנווני וסוחר, ולא עבור מי שיכול לסיימו ולבערו טרם החג. ויש שנזהרו לא למכור אף תערובת חמץ בעצמם, אלא לתיתו לחנווני שודאי יש לו הפסד מרובה, והמחמיר תבוא עליו ברכה.

בנקיון לקראת הפסח עולה השאלה בעניין ניקוי ספרים וכדומה. הלכה למעשה אנו מורים שראוי למחמיר לנקות כל מקום שעלולים להימצא בו פירורי חמץ, והספרים בכלל דבר זה. טעם הדבר הוא משום שעל אף שאמרה הגמרא (פסחים ז:): שפירורים לא נחשבים לחמץ הוא מצד דין דאורייתא של איסור בל יראה ובל ימצא, אבל מצד חשש שמא יאכל האדם את פירורי החמץ יש מקום לחשש זה, וכן דעת הגר"א (מעשה רב) שו"ע הרב, החיי אדם ומרן החפץ חיים בספר מחנה ישראל. וידוע שמרנן הסטייפלר והחזון איש זצ"ל בדקו דף אחר דף. אולם חכם בן ציון אבא שאול חלק על כך וסבר שדי בביטול חמץ לצאת ידי עניין הפירורים שבספרים. ולמעשה המחמיר תבוא עליו ברכה.

שו"ת עם הרב חיים אידלס

שאלה:

כיצד ניתן להגעיל בעזרת דוד מים ביתי הלא הוא משמש בכל ימות השנה עם חמץ?

תשובה:

הדבר מותר לכתחילה. יש להמתין 24 שעות מהשימוש האחרון ואז מרתיחים בו מים באופן שיגלשו החוצה, ולאחר ששופכים את המים ניתן להשתמש בדוד להגעלה. ניתן גם להגעיל כלים בכלי של פסח, אך אח"כ צריך להכשיר את הכלי עצמו קודם שעה חמישית של ערב פסח (שו"ע סי' תנ"ב סעיפים י'-י"ג).

נעיר שכאשר מגעילים כלים ביתיים ואין פי ששים כנגד הכלים מותר לשים מעט אקונומיקה (שו"ת חת"ס או"ח סי' ק"כ, חזו"א יו"ד סי' כ"ג, הגרש"ז).

שאלה:

התערבה לנו צלחת של פסח בתוך סט של כלי חמץ, מה יש לעשות?

תשובה:

אין מה לעשות, אלא אם כן תכשירו את כל הסט לפסח.

מזכור יצרים

הפרטים הקטנים שבעזרתם זוכים להתקרב לה'

ה' מבקש ממשה לאסוף את כל העם ומשה מגלה לבני ישראל את הסוד המתוק של שבת.

איזה תענוג. בסוף כל שבוע נחים מכל מלאכה ועד היום אנחנו זוכים לשבת קודש.

ה' מפרט לפרטי פרטים את ההנחיות לבניית המשכן. מהיריעות לכסות את המשכן, הקרשים לחבר אותן, הפרוכת להפריד את קודש הקודשים, ארון הקודש, השולחן, המנורה, המזבח להקטיר עליו קטורת, מזבח העולה להקריב עליו קרבנות, הכיור ועוד פרטים רבים קטנים בחצר מסביב למשכן. ה' נותן גם הנחיות ברורות ומפורטות מי בעלי המלאכה שיעשו את כל ההכנות, מאיזה חומרים יש להכין, מה המידות, הכמויות והכל צריך להיות בדיוק כמו שה' מבקש. כל כך הרבה פרטים לזכור, זו בטח הייתה מלאכה מורכבת מאוד.

ומה בני ישראל עושים? תורמים זהב נחושת כסף ועוד חומרים יקרים שיש להם, והכל כדי לעשות הטוב בעיני ה', שהמשכן יבנה. בני ישראל תורמים ומביאים עוד ועוד זהב כסף נחושת, מתגייסים כולם יחד למען מטרה משותפת, עד שמשה אומר שיש יותר מדי תרומות ואין צורך להביא יותר. אחרי כל ההכנות, משה מוודא שהכל נעשה כמו שה' מבקש ומקים את המשכן. אבל איך יודעים שהכל נעשה כמו שצריך, שלא נשכח איזה פרט קטן, שלא התבלבלו בבניה ובהכנה?

אל דאגה, ה' יורד והענן מכסה את המשכן ובני ישראל ומשה יודעים שהכל הושלם כהלכה.

השבת אנחנו זוכים לסיים את ספר שמות.

מה אתם עושים בשביל לזכור כל כך הרבה פרטים?

שאלות על הפרשה:

אנחנו קוראים שתי פרשות שבוע השבת. מהן?

מה קרה בראש חודש ניסן?

מה היה הכלי שאורכו אמתיים וחצי וקומתו אחד וחצי?

מי היה האומן שהכין את כלי המקדש?

סביב הארון, השולחן ומזבח הקטורת?

מילה נפרדת לבסיס?

בפרשה מוזכר שהיו מאתיים כאלה

מה פירוש עשתי עשרה?

מה ה' נתן לבצלאל?

מה אורכו ורוחבו של החשן?

איפה הניח משה את מזבח העולה?

כנגד מה היו אבני החושן?

מה שמות אבני החשן?

מי פיקד על עבודת הלויים?

ילדים יקרים, תוכלו לשלוח תשובות לכתובת המייל kids@ish-tsadik.org.il ומתנה מיוחדת תישלח בדואר לאחד מכם.

בדרכו של ר' אריה

מול ביתו של ר' אריה גרו שכנים. ר' אריה והאבא עם הזמן הפכו חברים טובים.

באחד הימים בן השכנים הולך ברחוב עם חבר שהלך איתו ללא כיפה על הראש. פוגשים את ר' אריה והוא מושיט יד קודם לחבר, ושואל אותו מה השם שלו ומה שלומו, ורק אחרי שסיים עם החבר פנה לבן השכנים ואמר לו שלום. יום אחרי פוגש ר' אריה את בן השכנים ואומר לו כמתנצל: "אני מבקש סליחה ממך. אתמול הקדמתי שלום לחבר שלך ורק אחרי זה אמרתי לך שלום. מקווה שאתה מבין אותי, עשיתי את זה בכוונה, כי חבר שלך הלך בלי כיפה ולא רציתי שיחשוב לעצמו בלב שאני מתייחס אליך ומעריך אותך, רק כי אתה דתי. רציתי להראות לו שאין אצלי הבדל בין מי שדתי ובין מי שאינו דתי".

ר' אריה אהב כל אדם והשתדל לגשת לכל אחד במאור פנים. וזה לימוד גדול עבורנו, שנזכה להיות קצת ר' אריה.

בואו נמשיך את האור של ר' אריה בחיים שלנו:

ימים קשים עוברים עלינו ואנחנו יכולים להשתדל יותר באהבת חינוס, במעשים טובים כדי שנחזור להיות מאוחדים יותר.

מה אתם יכולים לעשות כדי שילדים בכיתה, שכנים או ילדים בבית כנסת שאתם פחות בקשר איתם ירגישו נעים לידכם?

מה אתם יכולים לעשות אחרת שאתם פוגשים מישהו שונה מכם?

**איש
צדיק
היה**

רובינשטיין

ע"ר 580546158 | שיר השירים 88 | אלקנה 4481400

עמותה בנשיאותו של
הרב חיים אידלס שליט"א